

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

Зозуляк Олена. Народно-пісенна обрядовість у контексті життєвого циклу людини.....	83
Каленик Марія. Передумови зародження сюрреалізму та його вплив на мистецтво.....	91
Каленська Марія, Качуринець Сергій. Історико-географічний аналіз формування танцювальних традицій Центральної України.....	94
Клімкіна Марія, Циганюк Люція. Поетика маленького старовинного вальсу (orientale) М. Ластовецького.....	105
Корчинська Віталіна, Качуринець Сергій. Роль української народної хореографії у культурному середовищі.....	112
Крижанівський Олександр, Качуринець Лілія. Історичні аспекти появи електрогітари як інструмента сучасної музичної культури.....	120
Кубишкіна Влада. Творчі завдання як засіб розвитку предметної мистецької компетентності.....	130
Кучер Марія, Качуринець Сергій. Соціокультурні особливості традиційної хореографії гуцулів.....	140
Літвінчук Анастасія, Качуринець Сергій. Поняття національного характеру в культурологічних та хореографічних дослідженнях.....	148
Мунтян Людмила Контрасти епох. Європейська фортепіанна творчість.....	154
Окрутний Роман. Інтертекстуальність візуальних та аудіальних образів на прикладі фортепіанного циклу «Замки Лаури» Лесі Дичко.....	161
Омельченко Христина. Українське хореографічне мистецтво в європейському просторі.....	165
Селезньова Карина, Качуринець Лілія. Історичні витoki джазового вокалу як протестного мистецтва.....	175
Січкарь Іванна, Качуринець Лілія. Ретроспективний аналіз італійської естрадної пісні на «Євробаченні».....	187
Стоколоса Олена, Лупак Наталія, Солонинка Тетяна. Роль імпровізації в розвитку сучасного танцю.....	199

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРЕДМЕТНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Влада Кубишкіна,

студентки III курсу спеціальності 014 Образотворче мистецтво

факультету мистецтв

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

науковий керівник:

доцент кафедри образотворчого мистецтва,

дизайну та методики їх навчання

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Світлана Вольська

У статті ми розглянемо сутність творчих завдань, їх роль у формуванні предметних образотворчих здібностей та методик їх використання в навчальному процесі. Особливу увагу буде приділено прикладам творчих завдань, які сприяють розвитку креативності, емоційного інтелекту та навичок міждисциплінарного мислення. Також звернемо увагу використанню творчих завдань як ефективного інструменту навчання, який сприяє гармонійному поєднанню теоретичних знань і практичних навичок. Визначено переваги творчої діяльності для гармонійного розвитку особистості, підвищення мотивації учнів і розвитку їхнього креативного мислення. У статті подано практичні рекомендації щодо вдосконалення методів навчання мистецтву, враховуючи сучасні виклики та тенденції.

Ключові слова: *образотворче мистецтво, творчі завдання, мистецькі компетентності, мистецька діяльність.*

У сучасному освітньому просторі мистецька освіта відіграє важливу роль у гармонійному розвитку особистості, формуванні духовних цінностей і творчих здібностей. Особливе значення має розвиток предметних художніх здібностей,

зокрема знань, умінь, почуттів і оцінного ставлення до мистецтва. Розвиток цієї здатності є важливим завданням учителя в процесі навчання, оскільки сприяє не лише розширенню культурного світогляду, а й розвитку творчого потенціалу учнів.

Образотворче мистецтво ґрунтується на художньому відображенні реального світу через зорові образи, що демонструють схожість із дійсністю. Ця подібність досягається за допомогою специфічних виражальних засобів, властивих кожному виду мистецтва. У живописі образ створюється на двовимірній площині за допомогою кольорів, світлотіні та гармонійного поєднання кольорів. У графіці виразність досягається лінійною мовою, штрихами та використанням плям. Скульптура передає об'єми та пластичність через тривимірну форму, а декоративно-ужиткове мистецтво поєднує графіку, колір, матеріал і об'єм. Завдяки цим засобам мистецтво не лише реалістично відображає світ, але й передає його емоційну та духовну складову, розкриваючи «мистецтво бачити світ» (Сотська, 2013, с. 233-238).

Творчі завдання є одним із найважливіших засобів розвитку предметних образотворчих здібностей. Їх мета – розвивати творчі навички, активізувати креативне мислення та виховувати вміння застосовувати набуті знання в нових і нетипових ситуаціях. Ці завдання спрямовані на розвиток уяви та нестандартного мислення в учнів, дозволяючи їм знаходити нові підходи до створення художніх робіт. Кожен із цих підходів не тільки розвиває творчі здібності, а й допомагає учням краще розуміти мистецтво, себе та інших.

Основні характеристики творчих завдань:

- *Творчість*

Творчі завдання підкреслюють індивідуальний потенціал учнів, їхню здатність мислити нестандартно, розвивати ідеї та втілювати їх у художню форму. Наприклад, створення фантазійного пейзажу, який об'єднує реальні та вигадані елементи (космічний ліс або підводне місто). Також можна запропонувати малюнок автопортрета у стилі відомого художника (наприклад, Ван Гога чи Пікассо), але з додаванням сучасних деталей.

- Варіативність

Відповіді на творчі завдання можуть бути різними. Студентам надається можливість пропонувати власні ідеї, що розвиває їх уяву та індивідуальність. Створення композиції на тему «Мій день у кольорах», де кожен учень сам вирішує, які кольори асоціюються з різними моментами дня; створення картини на основі випадкового натхнення: учням пропонується вибрати три слова (наприклад, «дощ», «собака», «місто») і створити художню роботу, яка їх об'єднує.

- Емоційна складова

Виконуючи творчі завдання, учні активно використовують свої емоційні переживання для кращого розуміння та інтерпретації мистецьких явищ. Малювання картини під впливом музики: вчитель включає різні музичні жанри (класична музика, джаз, рок), а учні зображають емоції, які викликає музика.

Наприклад, створення роботи на тему «Моя найщасливіша мить» або «Що приносить мені спокій», чи ілюстрування казкової історії, яка справила сильне емоційне враження на учня, з акцентом на кольори та символи, які відображають емоції персонажів.

- Інтерактивність

Багато творчих завдань передбачають спілкування, співпрацю та взаємодію між учнями, заохочуючи розвиток навичок командної роботи. Індивідуальні завдання мають на меті розкрити внутрішній світ учня, його естетичні смаки та уподобання. Прикладом може бути створення власного витвору мистецтва (картина, пісня, вірш).

На групових завданнях робиться наголос на взаємодії учнів, обміні ідеями та спільному творчому процесі. Наприклад, створити колаж, поставити театральну сценку чи організувати виставку.

Репродуктивно-творчі завдання поєднують оволодіння певними навичками з творчим підходом. Наприклад, створення копії картини, яка містить елементи авторської інтерпретації.

У проєктному завданні студенти реалізують масштабний проєкт, що включає розробку концепції, дослідження інформації та практичну реалізацію. Прикладом може бути організація художнього фестивалю або розпис стіни в школі.

Завдяки творчим завданням учні вчаться аналізувати, синтезувати та поєднувати різні ідеї в нові форми. Учням надається можливість виразити свої почуття, думки та переживання за допомогою мистецтва. Виконання творчих завдань розвиває вміння розпізнавати та цінувати красу в усіх її проявах. Цікаві та нестандартні ідеї підвищують інтерес учнів до вивчення мистецтва.

Творчі завдання є важливою частиною мистецької освіти, оскільки сприяють не лише засвоєнню знань, а й розвивають індивідуальність учнів як творців і дослідників. Через творчість діти пізнають світ мистецтва, оцінюють його складність, створюють щось унікальне (Малежик, 2020, с. 148-152).

Сучасна освіта приділяє особливу увагу вихованню здібностей, яке передбачає не лише формування в учнів знань, а й формування вміння застосовувати знання в практичній діяльності. У контексті мистецької освіти предметні художні компетентності є ключовими результатами навчання, які забезпечують розуміння, творче мислення та створення художніх продуктів (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. С. 234).

Сучасна освіта має на меті виховання особистості, здатної до самореалізації, критичного мислення, усвідомлення цінності культурної спадщини та її творчого збагачення. В умовах сьогодення вища педагогічна освіта стикається з викликом підготовки нового покоління педагогів, які не лише розуміють мистецтво як відображення цілісної картини світу та власного місця в ньому, але й здатні залучати учнів до світу прекрасного за допомогою різних видів мистецтва. Важливу роль у цьому процесі відіграє компетентнісний підхід, визначений у Концепції Нової української школи, який сприяє вдосконаленню педагогічної освіти й адаптації до сучасних потреб суспільства (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання, с. 223).

На сучасному етапі модернізації шкільної мистецької освіти особливу увагу приділено впровадженню компетентнісного підходу, який визначає зміст і організацію художньо-естетичного процесу у школах. Основною метою є розвиток компетентнісної художньо-естетичної освіти, яка забезпечує формування в учнів знань, умінь, навичок і досвіду, необхідних для ефективної діяльності у навчальних і життєвих ситуаціях. Новий зміст освітньої галузі спрямований на комплексний розвиток особистості шляхом опанування різних видів мистецтва, формування полікультурного та поліхудожнього уявлення про світ.

У початковій школі акцент робиться на формуванні ключових і предметних компетентностей через музичну, образотворчу й культурологічну складові. В основній школі увага зосереджується на поглибленні знань і практичних умінь, здобутих на попередньому етапі. У старшій школі освітній процес спрямований на розвиток художнього мислення, узагальнення й систематизацію знань, а також на формування естетичного світогляду учнів (Козак, 2009, с.109-113).

Навчання базується на принципах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, визначених у Державних стандартах, навчальних програмах та планах. Перебудова викладання мистецтва передбачає дотримання принципів єдності, взаємодії, неперервності, варіативності та поліхудожності, що є основними завданнями сучасної освіти.

На уроках образотворчого мистецтва формуються кілька груп мистецьких компетентностей. Пізнавальні включають здатність бачити красу навколишнього світу, емоційно сприймати твори мистецтва, проявляти пізнавальну активність. Творчі спрямовані на розкриття художніх здібностей, розвиток креативності, фантазії, асоціативного мислення, створення власних образів та участь у творчих гуртках. Методологічні охоплюють розвиток логічного мислення, вміння ставити цілі, організовувати їх досягнення, самоаналіз і саморозвиток. Комунікативні забезпечують розуміння мови мистецтва як засобу спілкування, участь у дискусіях і взаємодію з іншими. Інформаційні передбачають

використання художньої літератури, відвідування музеїв, знайомство з творчістю художників та новітніми технологіями. Світоглядні спрямовані на формування цілісного розуміння світу, повагу до культурних традицій України та інших народів (Масол, 2015, с.178).

Предметна мистецька компетентність включає:

- Знання: теоретичні основи мистецтва, історія культури, термінологія, характеристика різних мистецтв (музика, живопис, драма та ін.).
- Уміння: аналізувати, інтерпретувати та створювати твори мистецтва; застосовувати технічні навички для творчості.
- Навички: використовувати художні матеріали та інструменти, володіти технікою виконання.
- Емоції та ціннісні ставлення: розвиток естетичного смаку, здатності сприймати твори мистецтва, формування власного ставлення до культурної спадщини.

Етапи формування художніх здібностей учнів:

Набуття базових знань:

- Ознайомитися зі знаннями студентів з теорії мистецтва; дослідити основні художні напрямки, стилі, техніки та біографії художників.
- Розвиток практичних умінь і навичок: Вправи для вдосконалення технічних навичок (наприклад, навчання малюванню, грі на інструменті);
- Брати участь у творчих заходах:
- Виконувати творчі завдання, що вимагають самостійного вирішення та створення оригінальних робіт, стимулювати індивідуальну та групову творчість.
- Розвиток аналітичного мислення:
- Учні навчають аналізувати та інтерпретувати твори мистецтва, виділяти в них основні риси;
- Формування естетичного смаку та емоційного інтелекту:
- Залучення учнів до мистецьких заходів (виставки, концерти, театральні вистави);

- Обговорення мистецьких явищ, рефлексія емоцій, які вони викликають.

Формування предметної мистецької компетентності — це складний багатогранний процес, який потребує систематичності, творчого підходу та активної співпраці між педагогом і учнем. Грамотно організовані методи й засоби навчання не лише сприяють розвитку художніх здібностей учнів, а й допомагають їм глибше осягнути мистецьку культуру, розвинути здатність до творчого мислення та самовираження, що набуває особливої значущості в умовах сучасності (Мохірева, 2015, с. 105-112).

Використання сучасних технологій та інструментів у виконанні творчих завдань учнями образотворчого мистецтва є одним із ключових напрямів модернізації освітнього процесу. Завдяки інтеграції цифрових ресурсів навчання стає більш захопливим, інтерактивним і орієнтованим на потреби нового покоління.

Технології відкривають нові горизонти для творчості, даючи змогу учням працювати в інноваційних форматах, таких як цифровий живопис, 3D-моделювання та анімація. Також вони забезпечують доступ до спадщини світового мистецтва через віртуальні тури до музеїв, онлайн-бібліотеки та платформи. Завдяки цьому у школярів з'являється можливість ознайомлюватися з роботами великих художників різних епох. До того ж цифрові технології сприяють індивідуалізації навчання, дозволяючи адаптувати завдання до рівня знань і особистих інтересів кожного учня.

Цифрові технології надають доступ до сучасних технік, які відповідають викликам XXI століття, та роблять їх доступними навіть для початківців, які раніше не мали змоги працювати з такими засобами. Використання гаджетів і програм мотивує учнів, додаючи елемент інтерактивності й цікавості до навчального процесу. Крім того, технології сприяють міждисциплінарному підходу, стимулюючи вивчення нових тем на перетині різних областей знань.

Водночас є низка викликів і обмежень: Не кожна школа має достатнє технічне забезпечення чи доступ до необхідного програмного забезпечення. Також учителі потребують постійного підвищення кваліфікації, щоб ефективно

використовувати сучасні інструменти у своїй роботі. Ще одним важливим фактором є ризик перевантаження учнів цифровими методами. Баланс між традиційними техніками і новітніми підходами залишається критично важливим для збереження гармонійного розвитку творчих здібностей.

Сучасні технології стали потужним інструментом у навчанні образотворчого мистецтва, значно розширюючи можливості для творчої діяльності школярів. Їх грамотне використання сприяє розвитку уяви, допомагає учням знайти власне творче самовираження та готує їх до реалій сучасного світу. Водночас важливо забезпечувати збалансований підхід, інтегруючи цифрові інструменти з традиційними методами для максимально ефективного навчання (Городецький, 2018, с.252).

Рекомендації щодо впровадження творчих завдань у сучасну мистецьку освіту.

1. Введення творчих завдань у навчальний процес. Запроваджуйте завдання, що потребують аналізу, уяви та самостійного пошуку рішень, аби сприяти розвитку творчого мислення учнів.

2. Використання сучасних технологій. Оснащуйте навчальний процес цифровими інструментами, такими як графічні редактори, програми для 3D-моделювання чи інтерактивні платформи, які роблять навчання цікавішим і більш релевантним сучасним реаліям.

3. Індивідуальний підхід. Розробляйте завдання з урахуванням рівня підготовки, інтересів та особистих здібностей кожного учня, створюючи комфортні умови для їхньої творчої самореалізації.

4. Заохочення рефлексії. Забезпечуйте можливості для аналізу й обговорення виконаних завдань, щоб учні могли критично оцінити свої роботи та визначити напрямки для подальшого вдосконалення.

5. Розвиток емоційного інтелекту. Організуйте заняття, що дозволяють учням глибше сприймати мистецтво, розуміти його значимість і цінність через емоційний досвід.

6. Підвищення кваліфікації педагогів. Проводьте тренінги та майстер-класи для вчителів образотворчого мистецтва з освоєння сучасних підходів і технологій, які полегшують роботу з творчими завданнями. Реалізація зазначених рекомендацій допоможе зробити навчання більш ефективним, сприятиме всебічному розвитку творчої особистості та підготує учнів до нових викликів сучасного світу.

Виконання творчих завдань сприяє розвитку мистецької компетентності, яка включає знання, практичні навички та емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва. Такі завдання стимулюють уяву, розвивають креативність і допомагають знаходити нестандартні рішення, що має вирішальне значення в умовах сучасного життя. Використання цифрових технологій у процесі виконання творчих завдань відкриває нові можливості для створення й демонстрації мистецьких проєктів, водночас підвищуючи мотивацію учнів. Творча діяльність також сприяє гармонійному розвитку: формуванню естетичного смаку, емоційної чутливості та навичок самовираження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданович, Л. (2020). Формування мистецької компетентності як важливої складової фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Інноватика у вихованні*. Том 1. № 11, 186-193.

2. Городецький, В. (2018). Комп'ютерні технології в мистецькій освіті метод. реком. 48 с.

3. Козак, Н. (2009) Освітня діяльність педагога в галузі образотворчого мистецтва дошкільників. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. № 28, 109-113. Шульга, Л.М. (2017).

4. Малезик, Ю. М. (2020). Образотворче мистецтво як освітній і культуротворчий компонент у системі мистецької освіти. *Витоки педагогічної майстерності*, № 25, 148-152.

5. Масол, Л. М. (2015). Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : метод. посіб., 178.

6. Мотивація школярів до творчої діяльності засобами образотворчого мистецтва (2022). Кропивницький: КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 48.

7. Мохірева, Ю. А. (2015). Сучасне українське образотворче мистецтво: дидактичний дискурс. Науковий часопис НПУ імені Н.П. Драгоманова. 105-112.

8. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 336 с.

9. Сотська, Г. (2013). Естетично-професійна компетентність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. *Проблеми освіти: науковий збірник*. № 2 (77), 233–238.

